

קובץ
דברי תורה
ושיחות קודש

גליון קכ"ד

פרשת משפטים

תשפ"ד

ואלה יעמדו על הברכה
בעבור שנדבו הוצאות הגליון

הרה"ח ר' זאב רייכמאן שליט"א

ירושלים

לע"נ

הרה"ק רבי יוסף צבי בן הרה"ק רבי שמעון

מסקרנביץ' זי"ע

רב אב"ד דבני ברק

גלב"ע א' אדר א' תשי"ז

הרה"ח ר' שמחה בונם בוים שליט"א

בני ברק

לע"נ אביו

הרה"ח ר' מיכאל מנחם ב"ר שמחה בונם

ז"ל בוים

גלב"ע ו' אדר תשמ"ח

ניתן לקבל הגליון

בארה"ב

בארא פארק

ביהמ"ד אמשינאוו. 4408-15th Ave.

וויליאמסבורג

ביהמ"ד אמשינאוו. 144 Rodney st.

מאנסי

ביהמ"ד ווארקע. 10 Maple ter.

לעייקוואד

אצל הר"ר ישראל נתן בוים הי"ו

בארה"ק

ירושלים

אצל הר"ר זלמן לעווין הי"ו

ביתר

אצל הר"ר אברהם לאנדא הי"ו

בני ברק

אצל הר"ר שלמה לייב לאנדא הי"ו

בית שמש

אצל הר"ר שמחה בונם רוסט הי"ו

חיפה

אצל הר"ר ישראל ברודבקר הי"ו

יו"ל ע"י מכון דברי תורה – אמשינאוו

כל הזכויות שמורות ©

לתרומות, הנצחות, ולקבלת הגליון

amshinov40@gmail.com

קידושא רבא

פרשת משפטים תשפ"ב לפ"ק

יעקב מבאר את דברי המדרש כך, שהתורה דינין מלפניה, היינו שיש מידת הדין לפני שלומדים את התורה, היינו שצריך לחשב ולדון את עצמו מי אנכי שאזכה ללמוד תורת ה', וכך ילמד בהכנעה גדולה לפני ה', ודינין מאחריה, שידון עצמו לאחר הלימוד לאמור, במה אני הולך מהתורה הקדושה, דהיינו מה לימד אותי התורה ומה נשתנה בי עי"ז לטובה.

ואלה המשפטים וגו', במדרש (ל, ג) כתיב למעלה (בפר' יתרו) 'ושפטו' את העם בכל עת וגו', ונאמר כאן 'ואלה המשפטים', ועשרת הדברות נמצא באמצע. משל למטרונה שהיתה מהלכת, וחיילים הולכים מלפניה, וכן יש חיילים מאחריה, והיא באמצע, כך התורה, דינין מלפניה, ודינין מאחריה, והיא באמצע.

והרה"ק מנאדרזין (חתנו של הרב הק' ר' מענדעלע ווארקער זי"ע) בספרו **ישרש**

משנכנס אדר מרבין בשמחה.

תמיד, ומסיים עם הפסוק טוב לב
 משתה תמיד, נעוץ סופו בתחילתו, שכן
 רק ע"י טוב לב משתה תמיד דהיינו
 מידת השמחה, מגיעים לשויתי ה'
 לנגדי תמיד. נמצא שצריך להיות תמיד
 בשמחה, ובחודש אדר מרבין בו, כן
 יעזרנו ה'.

וקשה אמאי לא נאמר 'שמחים' או
 'צריך להיות בשמחה' וכדו', וביאר כ"ק
 אזמו"ר זצלה"ה דבשמחה צריכים
 להיות כל השנה, שהרי בלי זה אי אפשר
 להתקיים כלל, ובחודש אדר צריכים רק
 להרבות את השמחה.

וכפי שאמר פעם, שהשו"ע אורח חיים
 מתחיל עם הפסוק, שויתי ה' לנגדי

סעודה שלישית

פרשת משפטים תשפ"ב לפ"ק

ולכן פרשה זו שהיא אחר מתן תורה, מתחיל בעבד עברי, שזה מיירי במי שלא עלה מורא שמים על ראשו, והוא עבד לעבדים, ומשתעבד לענינים אחרים, ועל זה אמרה תורה שהעצה היעוצה הוא, שש שנים יעבוד ובשביעית יצא לחפשי חנם, שאף אם במשך כל ימי השבוע הוא ביד יצרו, בהגיע יום השבת קודש, יתבונן בענין של 'כי לי בני ישראל עבדים', ואין על בר ישראל שום שעבוד אחר. ואכן הזמן המוכשר להתבוננות זו, הוא בשבת קודש, ביום הניח ה' לך מעצבך וגו'.

ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם. כי תקנה עבד עברי שש שנים יעבוד, ובשביעית יצא לחפשי חנם.

פרשה זו הוא תיכף אחר פרשת מתן תורה, ואיתא מהרה"ק ר' לייבעלע אייגער זצלה"ה, שהשייכות ביניהם הוא, שעשרת הדברות מתחיל באנכי ה' אלוקיך, שהקב"ה ברא את הכל, ואח"כ בא הציווי, לא יהיה לך וגו', שזה מורה ובא שאין שום דבר אחר זולת השי"ת, כלומר שאין לקבל מרות ולהשתעבד לשום דבר זולת לאלוקים חיים.

והצדיקים, ועי"ז ורצע אדוניו את אזנו
במרצע ועבדו לעולם, יכנס באזנו היטב
שהוא עבד לה' אחד בלבד.

נמצא שצריך בכח השבת להתעורר
לעבוד את ה', ואם לא די בכך, צריך
להיות יחד עם צדיקים וחסידים ומהם
ילמד דרכי ה'. יתן ה' שנוכל לעבדו
בלבב שלם, ונזכה לגאולה שלימה
במהרה אמן.

ומעבודה קשה, וזה היום מוכן הוא,
להתענג על ה', עכתוד"ק.

ועפי"ז מתפרש המשך הפסוקים, ואם
אמר יאמר העבד אהבתי את אדוני,
פירוש אני אוהב השם יתברך, ואת
אשתי, פירוש וגם אני אוהב את עניני
עולם הזה. לא אצא חפשי, פירוש ולכן
אינני יכול לצאת חפשי, אזי, והגישו
אדוניו אל האלוהים, שהוא בית דין,
כלומר שיסתופף בצל החכמים

ליל שבת קודש

פרשת משפטים – שבת שקלים תשפ"ג לפ"ק

ארבעה אבות נזיקין בנפש האדם, והמה, 'השור' הוא מלשון 'אשורנו' וכן 'שור' כי אזלת ידינו, שהוא ראָגָה והסתכלות, דהיינו שמירת העינים, 'הבור' הוא עם הארץ והולך בטל, מלשון שדה בור שאינה חרושה וזרועה, כמו אין הבור ירא חטא, המבעה (לדעה א') הוא 'שן' רומז לתאות אכילה, ו'ההבער' זה אש הכעס.

בקדושת לוי (פר' תצווה) מצינו דחודש אדר הוא כנגד יוסף, על כן יש כח מיוחד של קדושת יוסף בחודש זה, ויוסף כידוע נקרא שור כדכתיב וברצונם עקרו שור, וכן בכור שורו הדר

הרה"ק רבי צבי בן הבעל שם טוב זי"ע שאל את הרה"ק רבי פנחס קאריצער, איך עושים הכנה לקבל קדושת שבת, כדכתיב והיה ביום השישי והכינו את אשר יביאו, על זה השיב, שעל דבר הניתן מלמעלה, כיון שעדיין אינו יודע מה יתנו לו, אי אפשר לו לאדם להכין עצמו לזה, אך אפשר לעשות הכנה אחרת, על ידי שישמור עצמו מכל דבר רעה המזיק לנפש, ובזה יהא מוכן לקבל קדושת שבת.

איתא **מהבעל שם טוב** (צוואת הריב"ש קכ"א), על ארבעה אבות נזיקין המוזכרים בפרשה, השור והבור והמבעה וההבער, שאלו רומזים גם על

ויש 'רגל' שהזיקו מצוי, היינו אף בלי כוונה לנזק ובלי הנאה להזיקו, אלא סתם הולך בטל כבהמה, על כן אינו משים ליבו איך שנופל מן הפח אל הפחת. והם ג' דרכי הנזק שעלולים להיות. ובזה נוכל לפרש 'דרך שק"ר' הסר ממנו, 'שק"ר ר"ת שן קרן רגל, על ידי זה שהאדם נשמר מנזקי הנפש יוכל לקבל קדושת התורה, וזהו ותורתך חנני. כלומר בזה שהאדם נוהר מקלקל, נעשה כלי ראוי לקבל את הקדושה.

וההכנה להינצל מכל המזיקין, מתחיל בזה שמכניסים את ההשתוקקות לדברים שבקדושה, וכדאיתא **בשפת אמת** (לקוטים ר"ח אדר) לענין מחצית השקל, שעל ידי הנדיבות של האדם להשי"ת, מתבטלים התאוות והרצונות שאינם טובים, וכשנעשה בן חורין מתאוות היצה"ר, בא לידי שמחה. (ועיי"ש איך שביאר בזה, משמיעין על השקלים ועל הכלאים).

לו, שכאמור זה הבחינה של שמירת העינים.

בהקדמת הספה"ק תפארת שמואל מובא שערך לראשונה את שולחנו בשבת קודש פרשת משפטים שנת עת"ר, כשלושה שבועות אחרי הסתלקות אחיו הישמח ישראל' זי"ע, ופתח ואמר: דוד המלך מבקש מה' בתהילים (פרק קי"ט) 'דרך שקר הסר ממני, ותורתך חנני', מתחילה ביקש להסיר ממנו דרך שקר, רק לאחר-מכן הוסיף והתפלל 'ותורתך חנני', שיזכה לקבל תורה עם אמת ע"כ. והביא התעוררות גדול בדיבוריו אלו.

ועל פי האמור, אפשר לפרש, שמצאנו ג' אופנים של נזק השור, קרן שן ורגל, וכן ישנם ג' חלוקות אלו גם בנזקי העין, 'קרן' כולל בתוכו כל האופנים של כוונתו להזיק, היינו זה שעובר חטאים בפשיעה, 'שן' יש הנאה להזיקו, רומז לזה שאינו יכול להתגבר על תאוותיו,

מבקש הקב"ה, במטו מנייכו, בשעה שיגיע זמנה לצאת מהעולם, לא תצא כצאת העבדים, לא תצא מלוכלכת בחטאים, כדרך העבדים שמתלכלכים. ובנועם אלימלך שלא תצא כצאת העבדים בראשי אברים כגון שן ועין וכו' פירוש שלא תקלקל את האברים ח"ו את השן באכילה, ואת העינים מלשמרן כראוי.

בגמרא שבת (קנב, ב) מובא הפסוק (קהלת יב, ז) והרוח תשוב אל האלהים 'אשר נתנה', ודורשים בזה, תנה לו 'כמו שנתנה לך', כמו שהוא נתן לך אותה, בטהרה, אף אתה החזירהו בטהרה, משל למלך שנתן בגדי מלכות לעבדיו, הפקחין שמרו עליה כראוי, והטפשים עשו בהן מלאכה. לימים ביקש המלך את הבגדים, הפקחין החזירו אותן נקיים ומגוהצין, והטפשין החזירו כשהן מלוכלכין, על פקחין אמר, יתנו הבגדים לאוצר והם ילכו לבתיהם לשלום, ועל הטפשין אמר, הבגדים

בגמרא תענית (כט, א) כשם שמשנכנס אב ממעטין בשמחה, כך משנכנס אדר מרבין בשמחה. ובאמת מהו השייכות בין שני דברים אלו, דמשתמשים בתיבת 'כשם', משמע שגדרם שוה, ולכאורה הם שני ענינים נפרדים. ונראה דבחודש אב מתאבלים על הבית שחרב ואיננו, ויש בזה כללים איך למעט השמחה, אך חודש אדר מידה אחרת יש בה, שפותחים בקריאת פרשת שקלים, המורה שאנו שמשותקקין לבית המקדש השלישי שיבנה במהרה, ועל כן נאמר שיש להשתמש באותה מידה של חודש אב, אך להיפך, בבחינת שמחים בבנין עירך.

כי ימכור איש את בתו לאמה לא תצא כצאת העבדים, ובזוה"ק (משפטים צז, א) מפרש בדרך מוסר, איש זה הקב"ה, את בתו זה הנשמה, לאמה, שנשלחת להיות משועבדת לגוף בעולם הזה, אזי

אור הנפש, כי כשזה קם זה נופל, כשמתרבה תאבון הגוף, מתמעט תאבון הרוחני.

ורצע אדונין את אזניו במרצע. וברש"י אוזן זאת ששמעה על הר סיני לא תגנוב והלך וגנב תרצע וכו'. קודם יש לבאר על פי פשט, אמאי רוצעין האוזן מפני ששמע בהר סיני וכו', הלוא טעם זה שייך בכל עובר עבירה, ששמע בהר סיני את הלא תעשה, ואם כן יהא נרצע באזנו, מפני אוזן זו ששמעה לא תעשה עבירה פלונית וכו'. ובפירוש לקט בהיר מביא דברי המהר"ל בגור ארי', דזה פשוט דעצם הרציעה אינו בגלל לא תגנוב, אלא עיקרו מחמת סימן עבדות כפי שעושים לכל עבד קבוע, ומעתה נשאר רק לדון היכן לעשות הסימן, ועל זה באו חז"ל וקבעו לרצוע את האוזן דוקא, ולא שאר אברים, מפני הטעם של אוזן זו ששמעה וכו'.

ינתנו לכובס, והן יתחבשו בבית האסורים וכו'.

(שמעתי פעם מהרבי מסקולען זי"ע, חוזר על גמרא זו והוסיף, אם אין אתה יודע להוסיף עליה יותר ממה שקיבלת, אזי לפחות תחזירו כמו שקיבלת אותו, עכד"ק, ואף שזו נמי עבודה גדולה, שכן הנשמה יורדת לתוך עולם מלא קליפות, ולכן גם להחזיק נקי צריך לכך יגיעה, אך לפחות לזה צריך כל אחד להשתדל להגיע אליה).

ובאור החיים הק' פרשת בהר (כה, לז)
את כספך לא תתן בנשך וגו' כשאדם משלים תאות נפשו הבהמית, ומשתמש בכסופיו לדברים לא טובים, החטא נושך את האדם, ומטיל בו ארס המחשיך את אור הנפש, וזה פירוש, את כספך, הם הדברים שהאדם כוסף בהבלי העולם, לא תתן לו בנשך, כי טבעו לנשוך בנשמת האדם. **ובמרבית לא תתן אכלך פירוש,** אפילו דבר שהורשית לאכול, לא תרבה בו, כי כשאדם הולך אחר גרונו וממשיך תאוותו למותרות, אף בזה מחשיך את

הממלא את לבו בהבלים, קשה לו להכיל דברי תורה.

כי תצא אש ומצאה קוצים ונאכל גדיש.
בדגל מחנה אפרים מביא את הפסוק (תהלים צז, ג) אש לפניו תלך ותלהט סביב צריו. שהקב"ה שולח אש התלהבות גדול לעולם, והמטרה היא כדי שיוכלו לעובדו בלבב שלם, אך זה תלוי במקבלים, כי אם ח"ו המקבלים אינם מקבלים את השפע לעזר לעבודתו, אזי ח"ו מתהפכת לדין, דהיינו שמתהפך לכעס ושאר מדות לא טובות, שאף הם ממידת האש, וכידוע שעל ידי הכעס מסתלק הנשמה מהאדם.

וזהו 'כי תצא אש' מאת הקב"ה, הרי זה עזר גדול למען יהא התלהבות גדול לעבודתו, אך אם 'ומצאה קוצים' שהאש משתמשים בו שלא לטובה, אזי נהפך למשחית, 'ונאכל גדיש', שאף

האמרי אמת ביאר בדרך מוסר את הטענה של אוזן זו ששמעה וכו', שבעצם איך יתכן שאיש זה לא שם ליבו לדברי התורה שנאמרה בהר סיני, אלא וודאי שאוזן זו שמעה הרבה ליצנות וניבול פה, ולכן שוב אינו יכולה לשמוע עוד דברי תורה, על כן יש לרצוע אותה על שמיעת הליצנות. ובפרט לדעה הסוברת (ע' בכורות לז, ב) שרצועין את האליה, הרי אמרו בכתובות (ה, ב) מפני מה אוזן כולה קשה והאליה רכה, שאם ישמע אדם דבר שאינו הגון יכוף אליה לתוכה, וכיון שלא נהג בה כראוי לה, רוצעין אותה.

וכך אמרו **במדרש שיר השירים** (א, כא) שהלב הוא ככוס מלא שמן, ואם נופל לתוכה טיפה של מים, יוצאת כנגדה טיפה של שמן, כמו כן אם נכנס דברי תורה ללבו של אדם יצא כנגדו דבר של ליצנות, ואם נכנס ללב דבר של ליצנות יצא כנגדו דבר של תורה ע"כ. ולכן

מפרש את מה שאמרו חז"ל שהראה לו מטבע של אש, היינו שנתינת המטבע צריכה להיות מתוך אש ההתלהבות, והר"ב תמה איך זכו במקום כזה הרחוקה מחסידות לחדש ענין נשגב כזה.

וזהו באמת ענין השקלים לתקן את יסוד האש, כדברי המדרש **תנחומא** (כי תשא) כמין מטבע של אש הראה לו הקב"ה למשה וא"ל כזה יתנו. שיהי' לבו בוער כאש לעבודתו יתברך, ובכך יזכה גם לאש אוכלה אש, לתקן את כל גופו.

השבוע היארצייט של הבית ישראל מגור, הנהגתו היה בלבוש של שארפקייט, אך היה מלא חסד ורחמים, כ"ק אזמו"ר זצלה"ה התבטא פעם, 'דער בית ישראל איז געווען א ווייעכע'.

שמעתי מאדם חשוב, שבערב שבת קודש, כאשר בית מדרשו היה מלא בחסידים שבאו מקרוב ומרחוק, היה

התבואה הטובה נהרסת, וזה רומז לנשמה, שהיתה צריכה לקבל את האש לצורך עבודת ה'.

ועל פי זה אפשר לבאר ענין 'מטבע של אש', כזה יתנו, שצריך להשתמש בכח האש כדי לעבוד את ה' עם חיות והתלהבות, וכדברי הרה"ק בעל התולדות זי"ע, בספרו **בן פורת יוסף**, שמביא משל על איש אחד שלמד את אומנות הצורפות אצל הצורף, ואחר שגמר ללמדו, רשם לו את כל סדר העבודה, אך זאת לא רשם שצריך לשים בתחילת המלאכה גחלת של אש בתוך המפוח, כי זה מילתא דפשיטא ואין כל צורך להזכירו, אך זה האיש לא הבין אלא דברים ככתבם, ולא עלתה בידו כלום. והנמשל מובן כי עיקר גדול בעבודה שיעשה כל דבר עם התלהבות.

מסופר שהרבי ר' בונם מפרשיסחא זי"ע כאשר היה בדאנציג אשר במדינת דייטשלאנד, שמע איך מגיד אחד

והגיב, יא דאס איז ער, ער איז געווען א
'חללה של רשות'! ...

(ראה גמ' שבת יא ע"א, אם יהיו כל הימים דיו,
ואגמים קולמוסים, ושמים יריעות, וכל בני
אדם לבלרין, אין מספיקים לכתוב חללה של
רשות, מאי קראה, אמר רב משרשיא שמים
לרום, וארץ לעומק, ולב מלכים אין חקר.
וברש"י, חללה של רשות. עומק לבם, שהוא
צריך להיות לו לב לכמה מדינות, למס הקצוב
ולכמה מלחמות ולכמה משפטים, והכל ביום
אחד).

היה בחור מחוץ לארץ שהתקרב
לחסידות, ולבש בעקיטשע בשבת,
בחודש תשרי חזר לביתו, ובא להיפרד
מהבית ישראל, לאחר שנסע לביתו,
שלח הבית ישראל שליח לשייבה שלו,
וביקש להביא לפניו את הבעקיטשא
מהארון של הבחור ההוא, אחר כך
חיפש שליח שנוסע למדינה ההוא,
וצוה להביאו לביתו ולומר שהרבי שלח
לו...

הרבי עדיין בחדרו בבגדי חול, ואחר
פתח מעט את הדלת, הוציא רק את ראש
ידו, ועברו כולם בסך ונגעו בקצות
אצבעותיו לנטילת שלום, אח"כ סגר
הדלת במרפקו, זרק את כובעו על
הכורסא הוריד החאלעטיל ולבש
הבעקיטשע וחבש על ראשו את
השטריימל, ניגש לכיור ורחץ ידיו ופניו
בחמין, ובין רגע פשט צורה ולבש צורה
מאירה שבת'דיג, וכך נכנס לבית
המדרש. הלוואי שגם אנחנו נדע מעט
לפשוט צורה של חול ולהיות שבת'דיג.
סיפר לי אחד, שבשעתו היה צריך לתקן
מעשיו, והבית ישראל תמיד היה חוזר
ואומר לו, 'פון היינט אן וועסטו זיין
גוט'?! ... ופעם כשאחד רצה לעשות
תשובה, ופרט איזה חטא, אמר נו א
נ'עבירהלע, כי רצה שיתחזק.

תקופה לאחר הסתלקותו הראה אחד
לכ"ק אזמו"ר זצללה"ה את תמונתו,

אגב אורחא, החסיד ר' משה מידנר זצ"ל ישב פעם בטיש אצל רבותיו, והעבירו שיריים מן הקוגעל, וישב לידו יהודי שרצה עוד חתיכה, וכבר העבירו הלאה את הצלחת, על כן אמר לר' משה 'כזית', כמי שצריך עוד מעט להשלים לכזית, שאלו ר' משה, ברמזי דחכמתא, 'האם אין אתם מדברים בשבת אלא בלשון הקודש'...

הרה"ק ר' איציקל מפשעווארסק, היה לו עבודה גדולה לחלק קוגעל בשבת, והיה לו כוונות גדולות בזה, ונהג לומר שמי שאוכל מהקוגעל שלו, לא יהא ציוניסט ולא יהא מזרחיסט, ולא רצה להמשיך, כי היה בידידות עם הבית ישראל... ישנם כמה מכתבים של הבית ישראל אליו.

פעם בא אחד לרבי איציקל עם קוויטל ופדיון להזכיר על לידה בניקל, לאחר שקרא הקוויטל ולקח הפדיון אמר, שלא נכתב כראוי, ועל כן צוה לו לצאת

מאד לא נחה דעתו, מאלה שמשתמשים בדיבורים של נוסח קאצק, בדור שכבר לא שייך לזה, כי אכן לפעמים האמת מכאיב ומועיל לעבודה, אך זה נאמר בעיקר כדי שהאדם יתקן 'את עצמו', שידע לנקות עצמו מפניות, ויהא עבודתו עבודה אמת לשם שמים, אך כהיום אין אתנו יודע עד מה לנהוג בזה לעבודת הבורא, ועל כן נשארה רק צורה חיצונית, ומזה באים לזלזל בדברים מקודשים או פגיעה בזולת, כגון לומר בליל יום הקדוש, לאמיר דאווענען א מעריב, וכן היה מעשה בתקופת החידושי הרי"ם, שהיה רב גדול אחד, שהיה לו על שולחנו מודבק נייר שעליה כתוב שויתי ה' לנגדי תמיד, לאחד מחסידי קאצק זה היה נראה מדי חיצוניות/דיג, על כן שאל את הרב, הלוא יודעים אתם ש"ס ופוסקים בעל פה, וכי רק זה הד' תיבות אין אתם זוכרים... והחידושי הרי"ם הקפיד על חסיד זה שהחציף פניו.

הגבאי ששימש את הרה"ק ר' איציקל בתקופה ההוא שמר את ארבעת הקוויטלעך, ובעת נישואי הבן הנולד, מסרם למשפחה.

בגמרא ברכות (י, א) ישעיהו הנביא הלך לביקור חולים אצל חזקיהו, ואמר לו ישעיהו בנבואה, צו לביתך כי מת אתה ולא תחיה וגו', משום שלא עסק בפריה ורביה, על כך ענהו חזקיהו, שהיה לו סיבה טובה לכך, שכן ראה ברוח הקודש שילדיו לא יהיו הגונים וכו', אמר ליה בהדי כבשי דרחמנא למא להך, יש לך לקיים ציווי ה', והטוב בעיניו יעשה, על כן ביקש חזקיהו מישעיהו שיתן לו את בתו לאשה, ואולי בזכות שתיהם יחד יוולדו צדיקים, ועיי"ש ההמשך, שאמר כלה נבואתך וצא, כך מקובלני מבית אבי אבא אפילו חרב חדה מונחת על צוארו של אדם אל ימנע עצמו מן הרחמים. בסופו של דבר, יצא

מן החדר לכתוב קוויטל חדש ויוסיף תיבות אלו: שתתמלא הריונה ותלד בניקל, ויכנס שוב. וכן עשה וחזר עם הקוויטל החדש, שאל הרבי, ומה עם הפדיון? על כן הוציא סכום קטן ונתנו, אך הרבי ביקש, שיתן שוב סכום כפי שנתן בראשונה. אחר שגמר לקרוא קוויטל זה, חזר ואמר שעדיין חסר דבר מה, ושיוסיף עוד פעם תיבת 'בניקל' וכן 'בלי שום עין הרע', ויצא וכתב מחדש, ושוב ביקש 'פדיון' שלם, ואחר שקרא פעם השלישית, אמר שגם זה עדיין אינו מספיק, ויכתוב קויטל חדש ויוסיף בלי עין הרע ואח"כ לכתוב ארבע פעמים ח"ו [=חס ושלום]. האברך כבר לא נשאר לו מעות ולקח הלוואה, וכך נכנס עם פדיון נוסף, ורק עתה בירכו הרבי.

ואכן לימים הרופא אמר שזה מקרה מאד קשה, ואין מה לעשות, החסיד רץ לרבי, וסיפר את דברי הרופא, אמר הרבי: תגיד לו, 'אנו הבאנו אותו עד כאן, ואנו נמשיך להביאו הלאה...'

בתשובה, ועשה הקדוש ברוך הוא מחתרת ברקיע ופשט ידו וקבלו, בלא ידיעת מדת הדין.

והנה מנשה עשה תשובה שלא מרצונו אלא מתוך יסורים גדולים ובכל זאת התקבל בתשובה, והדברים מפורשים בדברי חז"ל (מדרש רות ה, ו) כמו שנאמר (דברי הימים ב, לג יא), ויבא עליהם ה' את שרי הצבא אשר למלך אשור וילכדו את מנשה 'בחוחים', דהיינו שהכניסו אותו לקדירה של נחושת, והיו מסיקים אש מתחתיו, והיה עומד וצווח, צלם פלוני צלם פלוני, הצילנו. כיון שראה שלא הועילוהו כלום התחיל לעשות תשובה ואמר, זכור הייתי שהיה אבא מְקָרָא אותי הפסוק (דברים ד, ל) בצר לך ומצאוך כל הדברים האלה, ושבת עד ה' אלקיך, כי אל רחום ה' אלקיך. ועתה אני צועק אליו וכו'. באותה שעה עמדו מלאכי השרת וסתמו כל החלונות של מעלה, ואמרו לפניו רבון העולם, אדם שהעמיד צלם בהיכל אתה מקבלו

מהם מנשה שהעמיד צלם בהיכל, ואחר כך עשה תשובה.

הרה"ק רבי יונתן אייבשיץ ביצרות דבש
(ח"ב דרוש ט"ו) ביאר שחזקיה אכן ראה ברוח הקדש שיוולד לו בן רשע, אך לא ידע שישוב בתשובה, כי את זה אי אפשר להשיג, כיון שהוא נגד שורת הדין, שכן הקב"ה ריחם עליו וחתר לו חתירה מתחת כסא כבודו, ועשה לו שביל מוצנע לבל יקטרגו עליו מלאכי השרת, וזה שער מיוחד לדופקי בתשובה.

ואכן בגמרא סנהדרין (קג, א) מצינו, אמר רבי יוחנן כל האומר מנשה אין לו חלק לעולם הבא, מרפה ידיהן של בעלי תשובה וכו', שכן מנשה עשה תשובה שלושים ושלוש שנים וכו', מלמד שעשה לו הקדוש ברוך הוא כמין מחתרת ברקיע כדי לקבלו בתשובה מפני מדת הדין, וברש"י שמידת הדין היתה מעכבת שלא להקביל פני מנשה

יתרון כי הגנב משלם כפל, ולא זו בלבד, אלא אפילו רק אמר 'הריני משלם', ונותן לבו לשוב להשי"ת ברצון שלם, כבר נפסק שקונה את הכפל, וכדביארו בגמרא שהרי זה כאומר לכשתגנב ותרצה ותשלמיני (ועיי"ש אם הוי מטעם משיכה או חצר וכו') פי' אף שחטא האדם ובאמת חייב הוא, ברצון אמיתי לשוב לה' זדונות נעשין לו זכויות.

הרה"ק רבי מאיר יחיאל מאוסטראווצא, ביאר בדרך דומה את הפסוק **אם במחתרת יבוא הגנב,** שלפעמים זה שהלך אחר יצרו כבר אינו יכול לשוב כיון שמידת הדין מקטרגת נגדו, על כן העצה היעוצה, שיבוא במחתרת, דהיינו שיעמוד לפני ה', ויצעק אליו עד שיחתור לו חתירה מתחת כסא כבוד כפי שנעשה למנשה, וזה גם מרומז בלשון חז"ל גנבא אפום מחתרתא רחמנא קריא, ואם יצעק,

בתשובה? אמר להם אם איני מקבלו בתשובה, הריני נועל פתח בפני כל בעלי תשובה. מה עשה הקב"ה, חתר לו חתירה מתחת כסא כבודו, ממקום שאין מלאך יכול לשלוט.

כי יתן איש אל רעהו כסף או כלים לשמור וגו', ובשפת אמת (תרל"ה) לומד מדיני השומרים דרך בעבודת ה', כי יתן איש אל רעהו כסף או כלים לשמור וגו', הקב"ה נותן לאדם כסף וכלים לשמור, כסף הוא הכיסופין והחשק, וכלים היינו כוחות הגוף המיוחדים לעבודתו ית', והאדם חייב לשמור עליהם כדין שומר שכר, שכך שכרו כפול מן השמים, והנה היצה"ר הוא השטן הוא הגנב, בא לגנוב מן האדם, והנה מדיני השומרים הוא, שאם שולח יד בפקדון מתחייב באונסין, ולכן מי שאינו מרחיק עצמו מן התענוגים, מתחייב אף באונסין. ועוד יש ללמוד מכאן, שאם חוזר בתשובה ותופס את הגנב, הרי זה מקבל כפל, היינו אם האדם ניצול ממנו יש לו

לעשות, כגון נטיעה של שמחה וכדומה, הוא הדין כאן, יש להדר אחר כל מיני שמחה, ובפורים עצמו יש כבר גדר חדש של עד דלא ידע. במגליה נאמר, החודש אשר נהפך מיגון לשמחה, נמצא דבכל החודש יש את הענין של 'ונהפוך הוא אשר ישלטו היהודים המה בשונאיהם'.

יפתח לו שער מיוחד, כי תמיד אפשר להתקרב להקב"ה על ידי שביל נסתר.

משנכנס אדר מרבין בשמחה, בכל השנה צריך להיות בשמחה, ובחודש אדר מרבין בכל מיני שמחה, וכדמצינו בחודש אב, שכל דבר המשמח אין

אחר הברלה

פרשת משפטים תשפ"ב לפ"ק

השבוע (ג' אדר ב') הוא יומא דהילולא של ר' מרדכי יפה בעל הלבושים, אא"ז הרה"ק מווארקיי זי"ע מתייחס אחריו, (אינן ידוע בדיוק כל הסדר היחס).

בהקדמה לספרו כותב שאחר שראה שהבית יוסף כתב חיבור על הטור, רצה 'הלבוש' לעשות ספר של פסקי הלכות, ואחר ששמע שגם זה כבר נעשה ע"י הבית יוסף בספרו 'שולחן ערוך', החליט לכתוב ספר הבא להרחיב את פסקי השו"ע, אבל אז שמע שרבו הרמ"א כבר מבקש לעשות כן, [הוא היה תלמיד מובהק של הרמ"א] וע"כ החליט הלבוש לכתוב חיבור ממוצע, שיהא נכתב בקיצור נמרץ, וגם יהא בה הלכות עם טעמיהן, בתוספת סברות לכל פסק הלכה.

אכן ידוע שיש שלושה ספרים שהלכו בדרך דומה, וסדרו עניניהם באופן שיאירו עיניהם של ההוגים בספריהם, לברר כל חמירא, הלכות יחד עם טעמיהם, בעט סופר מהיר ובלשון זהב נחמדה, והמה הרמב"ם הלבוש ושו"ע הרב, שנקטו מצד אחד לשון קצרה, ומאידך טעמים וביאורים קצרים וקולעים.

בהקדמה לספרו כותב שמלכתחילה רצה להרחיב גבולו בתלמידים ולהרביץ תורה ברבים, אך כיון שלא מצא מבקשי לקח כלבבו, כי כולם עוסקים בהבלי עולם, ואין עוסקים בידיעת אמיתת התורה, על כן שינה טעמו להפיץ התורה בכתיבת ספרים.

ובפשטות שמות ספריו הם מפני ששמו מרדכי, ועל כן נתן שמות על פי הפסוק שנאמר אצל מרדכי הצדיק, ומרדכי יצא מלפני המלך בלבוש וגו'.

מסופר שהטעם שזכה לחבר ספרי הלבוש, הוא מפני מעשה שהיה. בהיותו מגדולי הדור היה נכבד אף בעיני השרים והעמים, ומצא מהלכים אצל מלכי ארץ, פעם אחת ניסו להדיחו ולהכשילו בדבר עבירה, ולא היה מקום לברוה, ולכן דחק עצמו דרך ביב השופכין והלכלוך, וכך ניצל מן הנסיון. וכיון שהיה לבוש באותו שעה בעשרה מלבושים לכן זכה מן השמים לחבר עשרה ספרים שיאירו את העולם, כנגד עשרת הלבושים שנתלכלכו לכבוד הבורא.

נביא ב' קטעים מסברות הלבוש המובאים בספרו. הנה בהלכות ברכת התורה (או"ח סימן מז) כתב שאין שייך לומר על התורה ברכה לאחריה כיון שאין זמן בכל היום ובכל הלילה, שהוא לאחריה. ומוסיף בלשונו הזהב, שזה טעם נכון למנהגינו שאנו מברכין בכל בוקר שתי ברכות על התורה, 'לעסוק בדברי תורה', ו'אשר בחר בנו' וכו', הראשונה נחשבת לברכה אחרונה על הלימוד של אתמול, וכן והערב נא וכו' אנו מתפללין שיערב בפינו כל מה שלמדנו אתמול, ולא תשכח ממנו נעימות טעמה, אף על פי שנלמוד היום יותר, נתפלל שלא ידחה טעם מפני טעם, עיי"ש.

ובאו"ח סימן רכ"ד סעיף ז', כתב להבדיל בין הרואה חכמי אומות העולם, החכמים בחכמת העולם שמברך 'שנתן' מחכמתו לבשר ודם, וברואה חכמי ישראל אומר 'שחלק' מחכמתו ליראיו, ונראה לי הטעם, שחכמי ישראל יש בהם חכמת התורה, אשר ארוכה מארץ מדה ורחבה מיני ים, לכן אפילו הם חכמים גדולים עדיין לא הגיעו לידיעת כל סודותיה אלא רק חלק ממנה, אבל חכמת האומות שאין יודעים רק השבע חכמות, בזה יכולים לבא עד סוף כל החכמות ההם, לכך נופל עליהם לשון 'נתן' שהיא כולה בידם, ואין בה יותר. זכותו יגן עלינו ועכ"א, א גוטע וואך, א פרייליכער וואך.

